

Корецька Н.І.,

асистент Луцького державного технічного університету

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МІСЦЕ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

У статті вивчено організацію банківської системи України, досліджено її місце у національній економіці країни.

Organization of the banking system of Ukraine is trained in the article, explored its place in the national economy of country.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки України важлива роль відводиться банківській системі.

Банківська система будь-якої країни віддзеркалює її соціально-економічний уклад, механізми товарно-грошових відносин, соціально-політичний розвиток. За станом банківської системи можна робити висновки про рівень економічного та політичного розвитку самої країни [4, с. 44].

Банківська система в Україні формувалася стихійно, в складних, суперечливих політико-економічних умовах, пов'язаних з одночасним будівництвом ринкової економіки і нової політичної системи. Значний негативний вплив на неї мала глибока соціально-економічна криза, яка супроводжувалася гіперінфляцією і падінням виробництва, тінізацією і криміналізацією економіки, масовим безробіттям і зубожінням населення. Як зазначають автори проекту Фінансової безпеки України [7], формування банківської системи України відбувалося на базі "спадщини" колишніх радянських банків та методологічного забезпечення, запозиченого в розвинутих країнах. А це зумовлює вивчення даної проблеми більш глибоко і досконаліше.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання теорії і практики функціонування банківської системи досліджували зарубіжні (Г. Коробова, О. Лаврушин, Г. Фетисов, В. Колесников, Л. Кроливецкая, Н. Ан-

тонов, Ю. Вешкин, Г. Авагян, Э. Рид, Р. Коттер, П. Роуз. М. Пессель) та вітчизняні вчені-економісти (М. Савлук, О. Дзюблюк, Б. Луців, А. Мороз, В. Матвієнко, В. Міщенко, Р. Тиркало, Б. Івасів, А. Голуб, Л. Белих, В. Стельмах, Л. Семенюк, Т. Смовженко та інші).

Цілі статті. Метою даної статті є вивчення організації банківської системи України та дослідження її місця у національній економіці країни.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вивчаючи особливості побудови банківської системи, слід зазначити, що вона є підсистемою фінансово-банківської системи і призначена для виконання функцій, які властиві останній.

Згідно із системою національних рахунків-93 фінансово-банківська система держави включає всі установи, основною функцією яких є фінансове посередництво або допоміжна фінансова діяльність, тісно пов'язана з фінансовим посередництвом [6].

Окрім банківських установ, фінансово-банківська система включає установи, що є поза межами впливу Національного банку України (рис. 1).

Рис. 1. Структура фінансово-банківської системи [6]

Фінансова діяльність України здійснюється за допомогою мережі державних та приватних акціонерних банків і більш всього відповідає системі німецького типу, стрижневим прин-

ципом якої є незалежність центрального банку (Бундес банку), а також розмежуванням місця центрального банку і комерційних банків, які становлять другий рівень банківської системи.

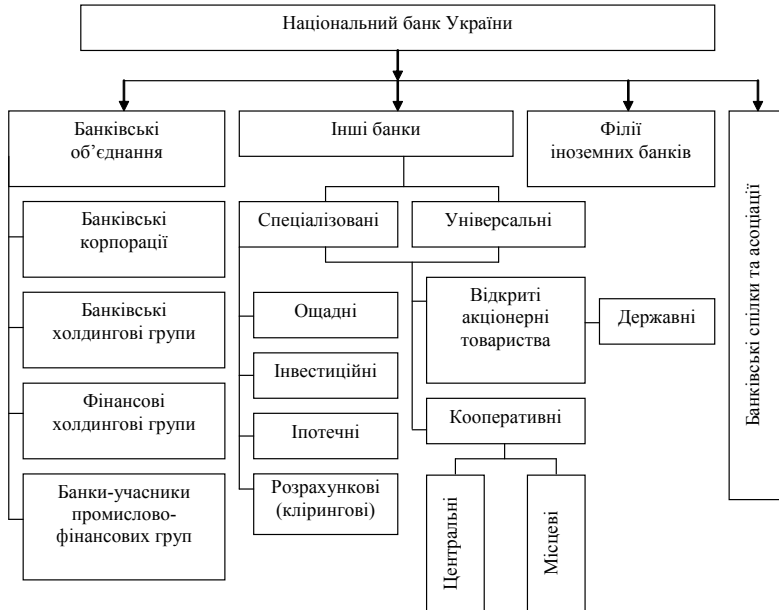
Ієрархічна організація взаємодії банків в Україні підпорядкована основному постулату координованості ієрархічних систем: ефективно використання багаторівневої структури досягається, якщо елементам прийняття рішення надана свобода дії. Якщо ж розподіл функцій між елементами системи не здійснено, то сама ієрархія не виправдана і не має сенсу.

Дворівнева банківська система має переваги та недоліки (табл. 1) [1; 2].

Таблиця 1
Переваги та недоліки дворівневої банківської системи

Переваги	Недоліки
центральный банк володіє реальними важелями координації і регулювання діяльності банків і кредитних закладів, може підтримувати з ними не тільки прямі, але й зворотні зв'язки	труднощі контролю за грошовою масою (центральный банк не може впливати на такий фактор величини грошової маси, як пропорція, в якій населення поділяє накопичені гроші на готівку і вклади)
передбачає різноманітність банківських закладів, їх функцій, здійснених ними операцій, свободу в проведенні кредитної і відсоткової політики	при значних масштабах банківської системи центральный банк може розростатися до розмірів, що сприяють його бюрократизації
виходить з необхідності гнучких організаційних форм, максимальної пристосованості до потреби клієнтів	обмежується свобода діяльності банків і кредитних закладів
базується на простих відношеннях: визначенні фінансового складу господарюючого суб'єкту, ліквідності його балансу, надання кредиту за умови одержання позичальником середньої норми прибутку.	помилки у політиці центральный банк при його значній владі будуть мати таку ж значну "ціну" для банківської системи і економіки в цілому

Згідно з Законом України "Про банки і банківську діяльність" [3] банківська система України структурно включає Національний банк України та інші банки. Детальну класифікацію подано на рис. 2.

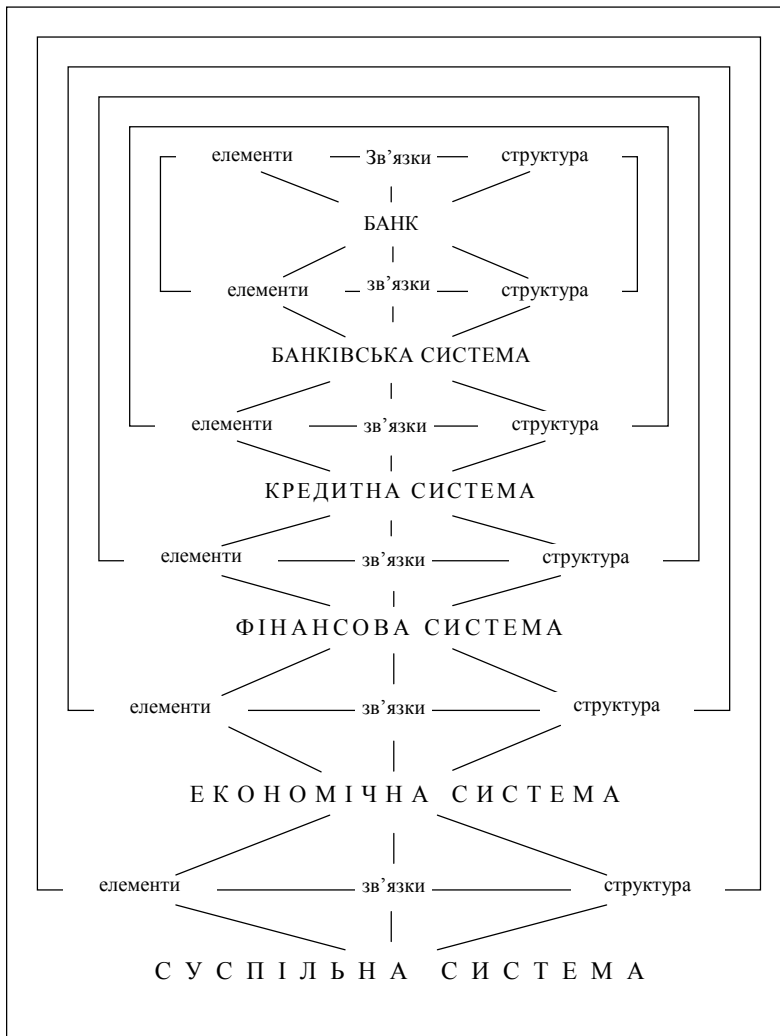
Рис. 2. Організація банківської системи України [3]

Банківський сектор – це елемент (підсистема) економічної системи країни, один із найбільш швидкозростаючих. Як пише Райзберг Б. А.: "Банківська система – це органічна складова, що входить у велику економічну систему країни" [5].

Згідно з вищезазначеним, ми зробили спробу визначити місце банківської системи в суспільстві (рис. 3).

З рис. 3 ми бачимо, що банківська система визначається такими якісними характеристиками:

1. Банківська система являє собою систему взаємозв'язаних елементів. Її цілісність по вертикалі визначається рівнями, які в більшості розвинутих країнах припускають наявність центрального банку, комерційних та різних фінансово-кредитних інститутів. Горизонтальна площина цілісності банківського сектору припускає наявність достатнього рівня банківських установ.

Рис. 3. Місце банківської системи в національній економіці держави

2. Банківська система створює особливу єдність із зовнішнім середовищем. Її розвиток, інституційні зміни визначаються, перш за все, економічним станом, виробництвом, яке банків-

ська система як елемент ринкової інфраструктури покликана обслуговувати. Виступаючи частиною економічної системи, банківський сектор не може не реагувати на ті процеси, які протікають в економіці. Варто підкреслити, що їх єдність взаємообумовлена, тобто базується на взаємному впливі.

3. Банківська система може бути визначена як підсистема іншої, більш складної системи. В якості складової частини вона входить в іншу – кредитну систему. Остання, в свою чергу, виступає частиною фінансової системи.

4. Банківська система випробовує і вплив своїх власних елементів. Вони виступають як відособлені підсистеми. Ступінь відособленості визначається функціями, що їм властиві, та операціями, що ними виконуються і закріплюються в законодавчому порядку. Відсутність чи послаблення якої-небудь ланки банківської системи неминуче позначається на ефективності функціонування банківського сектору в цілому.

Висновки. Отже, банківська система є частиною єдиного економічного організму, яка концентрує великі грошові капітали і обслуговує виробничі та інвестиційні потреби підприємств. Від її стану у великій мірі залежить розвиток суспільства в цілому.

Література

1. Банковское дело: Учебн. – 2-е изд., перераб. и доп. / Под ред. О. И. Лаврушина. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 672 с.: ил. – С. 18-19.
2. Бельх Л.П. Устойчивость коммерческих банков. Как банкам избежать банкротства. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1996. – 192 с.
3. Закон України "Про банки і банківську діяльність" / Відомості Верховної Ради України, 2001. – 99 с.
4. Матвієнко П. В. Динаміка розвитку вітчизняної банківської системи // Економіка та держава. – 2007. – № 6. – С. 44-49.
5. Райзберг Б.А. Рыночная экономика. – М.: Деловая жизнь, 1995.
6. Система національних рахунків – 93 / Всемирный банк, Брюссель / Люксембург, Вашингтон, О.К., Нью-Йорк, Париж, 1998 г.
7. <http://www.uafr.com.ua/konseption.doc>